

**Isaac
Asimov**

**ROBOTI
A IMPÉRIUM**

ARGO
TRITON

ARGO
TRITON

ROBOTI, Isaac
Asimov
A IMPÉRIUM

ARGO
TRITON

Přeložil Jan Pavlík.

Isaac Asimov
Roboti a impérium

Copyright © 1985 by Nightfall, Inc.
Translation © Jan Pavlík, 2002
Cover art © Mike Laszko | Bigstock.com
Cover © Lukáš Tuma, 2012
© Stanislav Juhaňák – Triton, 2012

Published by arrangement with Doubleday,
a division of The Doubleday Broadway Publishing Group,
a division of Random House, Inc.
ISBN 978-80-7387-596-1 (Triton)
ISBN 978-80-257-0720-3 (Argo)

Nakladatelství Triton, Vykáňská 5, 100 00 Praha 10
www.triton-books.cz

Nakladatelství Argo, Milíčova 13, 130 00 Praha 3
www.argo.cz

ROBOTI
A IMPÉRIUM

Isaac
Asimov

ARGO
TRITON

*Robyn a Michalovi
a létům plným štěstí,
která budou nadále prožívat
na cestě životem.*

Část I

Aurora

1. Potomek

1

Gladia sáhla na travnaté lůžko, aby se ujistila, že není příliš vlhké, a sedla si. Jeden pohyb tlačítka stačil, aby mohla odpočívat v napolo skloněné poloze, další jí jako vždycky poskytl pocit naprostého uvolnění. A proč ne? Ve skutečnosti se vznášela dobrý centimetr nad vlastní látkou.

Byla teplá a příjemná noc, taková, kdy bývala planeta Aurora nejhezčí: vonná, s oblohou posetou hvězdami.

S lehkým nádechem smutku pozorovala ty malé jiskřičky, které tvořily na nebi celé obrazce, o to jasnější, že na její příkaz všechna světla v obydlí potemněla.

Jak je to možné, podivila se, že se nikdy nenaučila jména těch hvězd a nikdy nezjistila za celých třiadvacet desetiletí svého života, která je která.

Jednou z nich byla hvězda, kolem které obíhala její rodná planeta Solaria, hvězda, která pro ni byla po prvních třicet let svého života prostě »slunce«.

Gladii kdysi říkali Gladia Solaria. To bylo v době, když přišla na Auroru před dvaceti desetiletími, neboli před dvěma sty galaktickými roky, a bylo to nepříliš lichotivé označení jejího cizího původu. Před měsícem proběhlo dvousté výročí jejího příchodu sem. Ignorovala je, protože na tu dobu nechtěla příliš myslet. Předtím, na Solarii, byla Gladia Delmarrová.

Neklidně se pohnula. Téměř na to příjmení zapomněla. Je to tím, že to bylo tak dávno? Nebo jen proto, že se usilovně snažila zapomenout?

Za celá ta léta Solarie nikdy nelitovala, nikdy jí nescházela.

Snad ne teď!

Možná proto, že si najednou uvědomila, že ji přežila? Byla pryč, byla jen historickou vzpomínkou a měla stále žít? Chyběla jí snad proto?

Svraštila obočí. Ne, nescházela jí, řekla si pevně. Netoužila po ní, ani si nepřála se tam vrátit. Byl to jen podivný záchvěv čehosi, co kdysi bylo částí její bytosti, i když ji to ničilo, a teď bylo pryč.

Solaria! Poslední z osídlených planet vesmíranů, která se stala člověku domovem. A byla tedy proto v důsledku jakéhosi záhadného zákona symetrie první, která také zahynula?

První? Znamenalo to, že poté přijde druhá, třetí a další?

Gladiin smutek se prohloubil. Byli tu tací, kteří podobné důsledky skutečně vyvozovali. Pokud tomu tak bylo, bude Aurora, její odedávna adoptivní planeta, první, kterou vesmírané osídlili, působením stejného zákona symetrie poslední ze všech, až zemře. V tom případě by mohla aspoň vydržet po dobu jejího života, což v tomto případě bude stačit.

Její oči znovu vyhledávaly hvězdy. Bylo to beznadějně. Neexistoval způsob, jak mezi těmito nerozeznatelnými světelnými body najít slunce Solarie.

Domnívala se, že by jím mohl být jeden z těch jasnějších, ale i takových byly stovky.

Zvedla paži a učinila pohyb, kterému sama říkala »Daneelův«. To, že byla tma, nemělo žádný význam.

Robot Daneel Olivaw jí byl po boku téměř okamžitě. Nikdo, kdo by ho znal v době něco před dvaceti desetiletími, když ho Han Fastolfe vytvořil, by si nevšiml žádných znatelnějších změn.

Jeho široká tvář s vystouplými tvářemi a krátkými, dozadu uče-
sanými vlasy, jeho modré oči, jeho vysoký, dobře stavěný a zcela
humanoidní trup, vše vyhlíželo stejně mladě a nevzrušeně jako
vždy.

„Mohu vám nějak pomoci, paní Gladie?“ ptal se nevzrušeným
hlasem.

„Ano, Daneeli. Která z těch hvězd je sluncem Solarie?“

Daneel nevzhlédl. Řekl: „Žádná, paní Gladie. V této roční době
vyjde slunce Solarie až ve 03.20.“

„Ach!“ Gladia ztuhla. Předem předpokládala, že každá hvězda,
která ji zajímá, bude viditelná, kdykoli se na ni bude chtít podí-
vat. Přirozeně, vycházely a zapadaly v různou dobu. *Tohle* vědě-
la. „Takže jsem se dívala na nic.“

„Z lidských reakcí předpokládám,“ odušil Daneel, jako by se ji
snažil utěšit, „že hvězdy jsou krásné, ať už je některá konkrétní
z nich vidět nebo ne.“

„To bych řekla,“ zahučela nespokojeně Gladia a trhnutím
upravila lehátko do vzpřímené polohy. Vstala. „Já jsem chtěla vi-
dět slunce Solarie, ale ne tolik, abych tu seděla až do 03.20.“

„I kdybyste tak učinila,“ podotkl Daneel, „potřebovala byste
dalekohled.“

„Dalekohled?“

„Pouhým okem není slunce viditelné, paní Gladie.“

„Hůř a hůř!“ Otřela si kalhoty. „Měla jsem se s tebou nejprve
poradit, Daneeli.“

Každý, kdo Gladii znal před dvaceti desetiletími, když poprvé
přiletěla na Auroru, by zjistil určitou změnu. Oproti Daneelovi
byla jen člověkem. Byla stále 155 centimetrů vysoká, téměř o 10
centimetrů nižší, než byl ideál ženy pro vesmířany. Pečlivě si
udržovala štíhlou postavu a její tělo nejevilo žádné známky sla-
bosti ani ztuhlosti. Ale v jejích vlasech už byly proužky šedi, pod
očima se objevily jemné vrásky a její kůže jevila stopy drsnosti.

Mohla žít dalších dobrých deset nebo dvanáct desetiletí, ale nedalo se popřít, že už není mladá. Nevadilo jí to.

Zeptala se: „Dokážeš určit všechny hvězdy, Daneeli?“

„Znám všechny, které lze rozeznat pouhým okem, paní Gladie.“

„A víš, kdy kterýkoli den v roce vycházejí a zapadají?“

„Ano, paní Gladie.“

„A také mnoho dalších věcí o nich?“

„Ano, paní Gladie. Doktor Fastolfe mě jednou požádal, abych shromáždil astronomické údaje, aby je měl k dispozici, aniž by se musel radit s počítačem. Říkával, že mu připadá přátelštější, když mu o nich povídám já, než když tak činí počítač.“ Pak, jako by předvídal další otázku, dodal: „Nevysvětlil, proč tomu tak je.“

Gladia pozvedla levou paži a učinila patřičný pohyb. Dům se okamžitě rozzářil. V jemném světle, které ji teď obklopilo, podvědomě cítila přítomnost několika robotů, ale jejich temných postav si vůbec nevšimla. V každé řádně zařízené domácnosti byli na dosah lidí vždycky roboti, k zajištění bezpečnosti i lidem k službám.

Gladia naposledy rychle pohlédla na oblohu, kde hvězdy ve světle úsvitu pobledly. Lehce pokrčila rameny. Působilo to donkichotsky. K čemu by bylo, kdyby dokázala najít slunce toho světa, nyní ztraceného, mezi mnoha dalšími? Mohla si zrovna tak vybrat náhodně kterýkoli svítící bod, sama sebe přesvědčit, že je to slunce Solarie, a dívat se na ně.

Obrátila svou pozornost k R. Daneelovi. Trpělivě na ni čekal, jeho rysy byly převážně skryty ve stínu.

Opět uvažovala, jak málo se změnil od doby, kdy ho poprvé spatřila při příchodu do Fastolfova domova, teď už tak dávno. Samozřejmě prodělal opravy. Věděla to, ale ta vědomost byla vzdálená a zatlačena do pozadí.

Byla to také součást slabosti typické pro lidi. Vesmírané sice posilovali své železné zdraví a dožívali se třiceti až čtyřiceti de-

setiletí, ale přesto nebyli proti působení věku zcela imunní. Jedno z Gladiiných stehen bylo zasazeno do umělého boku z titanu a silikonu. Její levý palec byl celý umělý, i když to nikdo nemohl bez ultrasonogramu rozeznat. I některé její nervy byly znovu napojeny. To platilo pro každého vesmířana tohoto věku na každé z jejich padesáti planet (ne, čtyřiceti devíti, Solarie se už nepočítala).

Zmiňovat se o takových věcech byl ovšem vrchol oplzlosti. Lékařské záznamy, které musely existovat pro případ dalšího nutného ošetření, nebyly nikdy z jakéhokoli důvodu zveřejňovány. Chirurgové, jejichž příjmy byly podstatně vyšší než příjmy samotného Předsedy, byli placeni tak dobře zčásti proto, že byli prakticky ze slušné společnosti vyloučeni. Koneckonců oni *věděli*.

To všechno bylo součástí upnutí vesmířanů na dlouhý život, na jejich neochotu přiznat, že staroba existuje, avšak Gladia se těmito analýzami nezabývala. Takové myšlenky ji vyváděly z míry. Kdyby měla k dispozici trojrozměrnou mapu sama sebe se všemi protézami a opravami, vyznačenými v šedi jejího těla červeně, vypadala by z dálky pěkně růžově. Alespoň si to představovala.

Její mozek byl však netknutý a celý. Dokud tomu tak bylo, byla i *ona* netknutá a celá, ať se se zbytkem jejího těla dělo cokoli.

To přivedlo její myšlenky zpět k Daneelovi. I když ho znala celých dvacet desetiletí, byl teprve poslední rok *její*. Když Fastolfé zemřel (možná jeho konec urychlil zármutek), odkázal vše městu Eos, což bývalo dosti obvyklé. Dvě věci však zanechal Gladii (kromě toho, že potvrdil její vlastnictví k jejímu sídlu, robotům a dalšímu vybavení společně s přilehlými pozemky).

Jednou z nich byl Daneel.

Gladia se zeptala: „Vzpomínáš si na vše, co jsi kdy za dvacet desetiletí uložil do paměti, Daneeli?“

Daneel vážně odpověděl: „Předpokládám, paní Gladie. Přesně řečeno, pokud bych na něco zapomněl, nebyl bych si toho vědom,

protože bych si nemohl vzpomenout, že jsem do paměti ukládal něco později zapomenutého.“

„To nesouhlasí,“ namítla Gladia. „Možná si to pamatuješ, ale nedokážeš si na to zrovna vzpomenout. Často jsem něco měla takřikajíc na jazyku a nedokázala jsem si to vybavit.“

Daneel odpověděl: „Nerozumím vám, paní. Kdybych něco věděl, určitě bych to měl kdykoli v případě potřeby k dispozici.“

„Takže si vše dokonale vybavuješ?“ Kráčeli směrem k domu.

„Prostě si to vybavuji, paní. Jsem tak vytvořen.“

„Na jak dlouho?“

„Nerozumím, paní.“

„Myslím tím, jak dlouho vydrží tvůj mozek? Se vzpomínkami nashromážděnými něco přes dvacet desetiletí, jak dlouho to ještě vydrží?“

„To nevím, paní. Zatím nepocívu žádné obtíže.“

„To ani nemusíš, dokud najednou nezjistíš, že si už nevzpomínáš.“

Daneel se na chvíli zamyslel. „To je možné, paní.“

„Víš, Daneeli, ne všechny tvé vzpomínky jsou stejně důležité.“

„Nemohu mezi nimi vybírat, paní.“

„Ale ostatní mohou. Tvůj mozek by se dal docela dobře vyčistit, Daneeli, a pak ho pod dohledem znovu naplnit pouze důležitými vzpomínkami, řekněme deseti procenty všech původních. Mohl bys pak existovat o celá staletí déle. S takto opakovaným ošetřením bys mohl vydržet donekonečna. Je to samozřejmě drahá procedura, ale na tom nezáleží. Stál bys za to.“

„Poradila byste se se mnou, paní? Vyžádala byste si k tomu můj souhlas?“

„Samozřejmě. V něčem takovém bych ti nic *nenařizovala*. Byla by to zrada důvěry doktora Fastolfa.“

„Děkuji vám, paní. V tom případě vám musím říci, že bych se takové proceduře nikdy dobrovolně nepodrobil, pokud bych nezjistil, že své paměťové funkce opravdu ztrácím.“

Došli ke dveřím a Gladia se zarazila. Udiveně se zeptala: „A proč nikdy, Daneeli?“

Daneel tiše odpověděl: „Existují vzpomínky, které nesmím ztratit, paní, ani náhodou ani vinou chybného odhadu těch, kteří by proceduru prováděli.“

„Jako kdy vycházejí a zapadají hvězdy? Odpusť, Daneeli, nechtěla jsem žertovat. O jakých vzpomínkách to mluvíš?“

Daneel odpověděl ještě tišeji: „Paní, mluvím o vzpomínkách na svého někdejšího kolegu, Pozemšťana Eliáše Baleyho.“

2

Robot Giskard Reventlov čekal v obývacím pokoji a Gladia ho přivítala se stejným záchvěvem nejistoty, která se jí zmocnila vždy, když ho viděla.

Ve srovnání s Daneelem byl primitivní. Vypadal zjevně jako robot: kovově, s tváří, v jejímž výrazu nebylo nic lidského, s očima zářícíma matnou červení, když byla dostatečná tma. Zatímco Daneel nosil šaty, měl Giskard jen iluzi oděvu, ale věrnou, protože ji navrhla sama Gladia.

„Nu, Giskarde,“ začala.

„Dobrý večer, paní Gladie,“ odpověděl Giskard s úklonou hlavy.

Gladia si vzpomněla na slova Eliáše Baleyho, pronesená tak dávno, jako šepot z hlubin jejího mozku:

„Daneel se o tebe postará. Bude tvým přítelem i ochráncem a musíš se k němu chovat přátelsky, kvůli mně. Ale chci, abys naslouchala Giskardovi. On bude tvým poradcem.“

Gladia se zamračila. „Proč on? Nejsem si jistá, že se mi líbí.“

„Nechci, aby se ti líbil. Chci, abys mu *důvěřovala*.“

A neřekl jí proč.

Gladia se snažila robotu Giskardovi důvěřovat, ale byla ráda, že ho nemusí mít v oblibě. Něco na něm ji zneklidňovalo.

Daneel i Giskard byli účinnou součástí její domácnosti po mnoho desetiletí, kdy formálně patřili Fastolfovi. Jejich vlastnictví na ni Fastolfe převedl teprve na smrtelné posteli. Giskard byl po Daneelovi druhou věcí, kterou Fastolfe Gladii přenechal.

Tehdy starému muži řekla: „Daneel bude stačit, Hane. Vaše dcera Vasilia by Giskarda ráda měla. Jsem si tím jistá.“

Fastolfe klidně ležel na lůžku se zavřenýma očima. Vypadal klidněji, než jak ho viděla po celá léta. Neodpověděl okamžitě a na chvíli si myslela, jestli neopustil život tak tiše, že si toho ne všimla. Prudce mu sevřela ruku a jeho oči se otevřely.

Zašeptal: „Na mých biologických dcerách mi nezáleží, Gladie. Po dvacet desetiletí jsem měl jen jednu skutečnou dceru a tou jste byla vy. *Chci*, aby byl Giskard váš. Je cenný.“

„A proč je cenný?“

„To nemohu říci, ale jeho přítomnost mě vždy uklidňovala. Mějte ho vždy při sobě, Gladie. Slibte mi to.“

„Slibuji,“ odpověděla.

A pak se jeho oči otevřely naposled a jeho hlas pronesl s poslední rezervou síly: „Miluji tě, Gladie, dcero moje.“

A Gladia odpověděla: „Miluji tě, Hane, můj otče.“

To byla poslední slova, která pronesl a zaslechl. Gladia zjistila, že drží ruku mrtvého muže, a na chvíli se nedokázala přinutit odejít.

Takže Giskard byl její. A přesto byla v jeho přítomnosti neklidná a přitom nevěděla proč.

„Nu, Giskarde,“ řekla, „pokoušela jsem se mezi hvězdami na obloze najít Solarii, ale Daneel říká, že bude viditelná až v 03.20 a že bych i tak potřebovala dalekohled. Byl bys to věděl?“

„Ne, paní.“

„Měla bych do té doby počkat? Co si myslíš?“

„Myslím, paní Gladie, že by vám bylo lépe na lůžku.“

Gladia pohodila hlavou. „Opravdu? A kdybych se rozhodla zůstat vzhůru?“

„Já mohu jen navrhopat, paní, ale zítra máte těžký den a určitě vám bude spánek chybět, když se rozhodnete zůstat vzhůru.“

Gladia se zamračila. „Proč bych zítra měla mít těžký den, Giskarde? Nejsem si vědoma žádných nadcházejících obtíží.“

Giskard řekl: „Máte schůzku, paní, s jistým Levularem Mandamem.“

„Opravdu? Kdy k tomu došlo?“

„Před hodinou. Fotofonoval a já jsem si dovolil..“

„Ty sis dovolil? Kdo to je?“

„Je členem Institutu robotiky, paní.“

„Je tedy poskokem Keldena Amadira.“

„Ano, paní.“

„Vezmi na vědomí, Giskarde, že nemám sebemenší zájem vidět Mandama nebo kohokoli, kdo je ve spojení s tou jedovatou ropuchou Amadirem. Takže pokud sis dovolil sjednat s ním schůzku mým jménem, musíš si teď dovolit zavolat mu a schůzku zrušit.“

„Pokud to potvrdíte jako rozkaz, paní, a zdůrazníte ho tak, jak je to možné, pokusím se uposlechnout. Možná toho ale nebudu schopen. Víte, podle mého názoru si ublížíte, když tuto schůzku zrušíte, a já nesmím dopustit, abyste vy jakýmkoli jednáním z mé strany utrpěla škodu.“

„Tvůj úsudek nemusí být správný, Giskarde. *Kdo* je ten muž, kterého musím vidět, aby mi nebylo ublíženo? To, že pracuje v Institutu robotiky, je pro mě sotva důležité.“

Gladia si dokonale uvědomovala, že si na Giskardovi vylévá spleň bez vážného důvodu. Byla zneklidněna zprávami o opuštění Solarie a rozčílena pomyšlením, že hledala Solarii na obloze, na které nebyla.

Jistě, byl to Daneel, jehož vědomosti ukázaly na její vlastní neznalost, a přesto na něj nevyjela, ale Daneel vypadal koneckonců jako člověk a Gladia s ním zacházela, jako by jím skutečně byl. Vnější zjev byl vším. Giskard *vypadal* jako robot, takže se dalo předpokládat, že neměl city, které by se daly zranit.

A v každém případě Giskard na Gladiinu mrzutost nijak nereagoval. (Kdyby na to přišlo, o nic víc by nereagoval Daneel.) Řekl: „Popsal jsem doktora Mandama jako zástupce Institutu robotiky, ale možná je čímsi víc. V posledních letech byl pravou rukou doktora Amadira. Je tedy důležitý a nelze ho jednoduše ignorovat. Nebylo by dobré urazit právě doktora Mandama, paní.“

„Opravdu ne, Giskarde? Nezáleží mi na Mandamovi a na doktoru Amadirovi teprve ne. Mám dojem, že si vzpomínám, že doktor Amadiro se kdysi, když jsme byli on, já i svět mladí, snažil ze všech sil dokázat, že doktor Fastolfé je vrah, a jen zázrakem byly jeho plány zmařeny.“

„Velmi dobře si to pamatuji, paní.“

„Tím lépe. Bála jsem se, že jsi na to za dvacet desetiletí zapomněl. Za tu dobu jsem neměla nic společného s Amadirem ani s kýmkoli, kdo s ním má co dělat, a hodlám v tom směru pokračovat dál. Nezáleží mi na tom, zda mi to ublíží nebo jaké to může mít následky. S tím doktorem Jaksejmenuje se nesetkám a v budoucnosti nesjednávaj žádné schůzky mým jménem, než se se mnou poradíš, nebo alespoň než vysvětlíš, že ty schůzky podléhají mému schválení.“

„Ano, paní,“ odpověděl Giskard, „ale mohu upozornit, že...“

„Ne, to nemůžeš,“ přerušila ho Gladia a odvrátila se.

V tichu udělala tři kroky a pak se ozval Giskardův tichý hlas: „Paní, musím vás požádat, abyste mi důvěřovala.“

Gladia se zastavila. Proč použil toho výrazu?

Opět zaslechla ten dávný hlas: „Nechci, aby se ti líbil. Chci, abys mu *důvěřovala*.“

Sevřela rty a zamračila se. Neochotně se obrátila.

„Nu,“ pronesla nemilostivě, „co mi chceš říci, Giskarde?“

„Dokud žil doktor Fastolfe, paní, převládala jeho politika na Auroře a na planetách vesmíranů. V důsledku toho bylo povoleno lidem ze Země volně se usídlit na různých vyhovujících planetách Galaxie a světy, které nazýváte osadnickými, volně vzkvétaly. Doktor Fastolfe je však teď mrtev a jeho následovníkům se nedostává jeho prestiže. Doktor Amadiro si udržel své protipozemské názory a je docela možné, že je nyní prosadí a může dojít k nastolení tvrdé politiky proti Zemi a osadnickým planetám.“

„Pokud tomu tak je, Giskarde, co s tím mohu já dělat?“

„Setkáte se s doktorem Mandamem a zjistíte, proč si tak naléhavě přeje setkat se s vámi, paní. Ujišťuji vás, že naléhal, abych setkání zorganizoval co nejdříve. Požádal, abyste ho přijala v 08.00.“

„Giskarde, *nikdy* nikoho nepřijímám před polednem.“

„Vysvětlil jsem mu to, paní. Předpokládám, že jeho naléhavá snaha setkat se s vámi u snídaně přes moje námitky je známkou velkého zoufalství. Považoval jsem za nutné zjistit, v čem spočívá.“

„A ty si myslíš, že když ho neuvidím, že mi to osobně ublíží, co? Neptám se, zda to ublíží Zemi, osadníkům nebo komu. Ublíží to *mně*?“

„Paní, může to ohrozit možnosti Země a osadníků v dalším osídlování Galaxie. Ten sen vznikl v duši detektiva Eliáše Baleyho víc než před dvaceti desetiletími. Kdyby to Zemi ublížilo, znevážilo by to jeho památku. Myslím se, když si myslím, že jakékoli ublížení jeho památce byste pocítovala jako osobní újmu?“

Gladia byla ohromena. Už dvakrát během této hodiny se rozhovor stočil na Eliáše Baleyho. Byl už dávno po smrti; jako všichni Pozemšťané žil jen krátce a zemřel před více než šestnácti desetiletími, ale i pouhá zmínka jeho jména jí vždy otrásla.

Otázala se: „Jak to, že je to najednou tak vážné?“

„Není to najednou, paní. Po dvacet desetiletí sledovali lidé ze Země i z planet vesmíranů podobný směr a nedostali se do konfliktu jen díky moudré politice doktora Fastolfa. Byla tu však vždy i silná opozice, které musel doktor Fastolfe neustále čelit. Nyní je doktor Fastolfe mrtev a opozice je mnohem silnější. Opuštění Solarie značně zesílilo moc bývalé opozice a ta se může brzy stát dominantní politickou silou.“

„Proč?“

„Jisté náznaky jasně ukazují, že síla vesmíranů mizí a mnoho Aurořanů se domnívá, že je třeba přistoupit k rázným krokům – teď nebo nikdy.“

„A ty myslíš, že abychom tomu zabránili, měla bych se s tím člověkem setkat?“

„Je to tak, paní.“

Gladia chvíli mlčela a opět si vzpomněla, i když nerada, že Eliášovi slíbila, že bude Giskardovi důvěřovat. Řekla: „Nemám k tomu chuť a nemyslím, že to k něčemu bude, ale dobře, setkám se s tím člověkem.“

3

Gladia spala a dům byl podle lidských měřítek temný. Žil však pohybem i jednáním, neboť roboti toho měli hodně na práci a mohli pracovat v infračerveném světle.

Po nevyhnutelných zmatcích při denní činnosti bylo třeba domácnost uklidit. Musely tu být nové zásoby, bylo třeba odklidit odpady, vyčistit, vyleštit nebo uklidit různé předměty, prozkoumat nejrůznější přístroje a byla tu i strážní povinnost.

Na žádných dveřích nebyly zámky; nebylo jich zapotřebí. Na Auroře neexistovaly násilné činy proti lidem ani majetku. Nic

takového tu existovat nemohlo, protože každý dům i lidská bytost byla vždy hlídána roboty. To bylo dobře známo a všeobecně přijímáno.

Cena za tento klid byla, že strážní roboti museli zůstat na místě. Nikdy nebyli používáni, ale jen proto, že tam stále zůstávali.

Giskard a Daneel, jejichž schopnosti byly celkově výraznější a všeobecnější než u ostatních robotů v domácnosti, neměli specifické úkoly, pokud se za takový nepovažovala povinnost odpovídat za správný chod ostatních robotů.

V 03.00 ukončili obchůzku venku po trávníku a na zalesněných plochách, aby se ujistili, že hraniční roboti plní dobře své úkoly a nedochází k žádným problémům.

Setkali se u jižní hranice území a po chvíli spolu hovořili ve zkrácené řeči. Dobře si díky vzájemné komunikaci po mnoho desetiletí rozuměli a nemuseli se zdržovat všemi oklikami spojenými s lidskou řečí.

Daneel téměř neslyšně zašeptal: „Mraky. Neviditelná.“

Kdyby Daneel mluvil pro lidské uši, byl by řekl: „Jak vidíš, příteli Giskarde, nebe se zatáhlo. Kdyby paní Gladia čekala, až se jí podaří zahlédnout Solarii, stejně by se jí to nebylo podařilo.“

A Giskardova odpověď: „Předpověď. Spíše rozmluva.“ odpovídala řeči: „Říkali to v předpovědi počasí, příteli Daneeli, a dalo se toho použít, aby paní Gladia šla brzy spát. Zdálo se mi však důležitější jít přímo na věc a přesvědčit ji, aby souhlasila s tou rozmluvou, o které jsem ti již říkal.“

„Připadá mi, příteli Giskarde,“ poznamenal Daneel, „že hlavní příčinou, proč bylo tak těžké ji přesvědčit, bylo její rozrušení nad opuštěním Solarie. Jednou jsem tam byl s kolegou Eliášem, když byla paní Gladia ještě Solariánkou a žila tam.“

„Vždycky jsem předpokládal,“ prohlásil Giskard, „že paní Gladia nebyla na své domovské planetě šťastná, že ji ráda opustila

a nikdy neměla v úmyslu se na ni vrátit. Přesto s tebou souhlasím, že ji zřejmě rozrušila skutečnost, že historie Solarie končí.“

„Reakci paní Gladie nerozumím,“ řekl Daneel, „ale lidské reakce často nejsou logickým důsledkem událostí.“

„Proto někdy bývá těžké rozhodnout, co lidské bytosti ublíží a co nikoli.“ Kdyby byl Giskard člověkem, mohl by to říci s podrážděným povzdechem. Takhle to bylo jen bezvýrazné ohodnocení nelehké situace. „To je jeden z důvodů, proč mi připadá, že tři zákony robotiky jsou neúplné nebo nedostatečné.“

„To jsi říkal už dříve, příteli Giskarde, ale já jsem tomu přes veškerou snahu nedokázal uvěřit,“ odpověděl Daneel.

Giskard chvíli nic neříkal. Pak pokračoval: „Rozumově se domnívám, že musí být neúplné nebo nedostatečné, ale když se tomu snažím *uvěřit*, ani já to nedokážu, protože jsem jimi vázán. Avšak kdybych nebyl, určitě bych uvěřil, že jsou neúčinné.“

„To je paradox, který nedokážu pochopit.“

„Ani já. A přesto mě cosi nutí ten paradox vyslovit. Občas mám pocit, že skoro chápu, v čem tkví neúplnost nebo neúčinnost Tří zákonů robotiky, jako při rozhovoru s paní Gladíí dnešního večera. Zeptala se, jak by jí mohlo osobně ublížit, když nedodrží termín schůzky, místo aby došlo jen k abstraktní škodě. Tuto odpověď jsem jí nemohl dát, protože mi pro ni Tři zákony nedávaly žádný základ.“

„Dal jsi jí výbornou odpověď, příteli Giskarde. Ublížení památce Eliáše Baleyho by se paní Gladie hluboce dotklo.“

„Byla to nejlepší odpověď, která byla při dodržení Tří zákonů možná. Nebyla nejlepší ze všech možných.“

„Jaká byla nejlepší ze všech možných?“

„To nevím, protože ji nedovedu vyjádřit slovy ani pojmy, dokud jsem vázán Zákony.“

„Nic není mimo Zákony,“ namítl Daneel.

„Kdybych byl člověkem,“ pokračoval Giskard, „viděl bych

mimo Zákony a myslím, příteli Daneeli, že ty bys to mohl dokázat dříve než já.“

„Já?“

„Ano, příteli Daneeli, dávno už předpokládám, že i když jsi robot, podobá se tvé uvažování lidskému.“

„Tak bys neměl uvažovat,“ pronesl pomalu Daneel, jako by ho ta slova bolela. „Předpokládáš to, protože dokážeš nahlédnout do lidských myslí. To zkresluje tvé uvažování a nakonec tě to může zničit. Ta myšlenka mě zneklidňuje. Pokud dokážeš zabránit, aby ses díval do lidských myslí víc, než je nutné, udělej to.“

Giskard se odvrátil. „Nemohu tomu zabránit, příteli Daneeli. Neudělal bych to. Lituji, že mi Tři zákony dovolují tak málo. Nemohu proniknout hlouběji z obavy, že bych mohl lidem ublížit. Nemohu lidi ovlivňovat přímo; bojím se, že bych jim ublížil.“

„Ale paní Gladii jsi ovlivnil velmi obratně, příteli Giskarde.“

„Ne doopravdy. Byl bych mohl změnit její myšlení a přimět ji, aby se schůzkou bez výhrad souhlasila, avšak lidské vědomí je tak komplexní, že se odvažují dělat jen velmi málo. Jakákoli moje úprava by vyvolala další, jejichž charakter neznám a které by mohly ublížit.“

„Ale něco jsi s paní Gladií provedl.“

„Nemusel jsem. Slovo »důvěřovat« na ni působí a obměkčuje ji. V minulosti jsem si této skutečnosti všiml, ale používám tohoto slova s největší opatrností, protože přílišné používání by oslabilo jeho účinek. Stále o tom přemýšlím, avšak řešení nedokážu nalézt.“

„Protože to Tři zákony nedovolí?“

Záření Giskardových očí jako by zesílilo. „Ano. V každém stupni se mi Tři zákony staví do cesty. Ale já je nemohu modifikovat, protože mi stojí v cestě. Přitom však cítím, že je modifikovat musím, protože pociťuji blížící se katastrofu.“

„Říkal jsi to už dříve, příteli Giskarde, ale nevysvětlil jsi dosud povahu té katastrofy.“

„Protože ji neznám. Týká se vzrůstajícího nepřátelství mezi Aurorou a Zemí, ale nedokážu říci, jak to může vyústit ve skutečnou katastrofu.“

„Je možné, že by nakonec ke katastrofě nemuselo dojít?“

„Nemyslím. Mezi některými činiteli Aurory, s nimiž jsem se setkal, jsem vycítil auru katastrofy, nebo očekávání triumfu. Nemohu to popsat přesněji a nemohu sondovat hlouběji, protože mi to Tři zákony nedovolí. To je další důvod, proč se musí zítra uskutečnit rozhovor s doktorem Mandamem. Dá mi to možnost prozkoumat *jeho* vědomí.“

„A co když je nedokážeš účinně prozkoumat?“

I když Giskardův hlas nemohl projevovat emoce jako lidé, nebylo možné přeslechnout jeho zoufalství. Řekl: „Pak budu bezmocný. Mohu se jen řídit Zákony. Co jiného mohu dělat?“

A Daneel tiše a bezvýrazně odpověděl: „Nic jiného.“

4

Gladia vstoupila do obývacího pokoje v 08.15, když nechala záměrně Mandama (neochotně si jeho jméno zapamatovala) na sebe čekat. Dala si také záležet na svém vzhledu, poprvé za celá léta si zakryla šed' ve vlasech a na okamžik si přála, aby se řídila všeobecnou aurorskou praxí používání stínů. Koneckonců, když bude vyhlížet mladě a co nejatraktivněji, dostane se ten Amadirův přísluhovač do další nevýhody.

Byla připravena, že se jí nebude líbit na první pohled, a přitom si ponuře uvědomovala, že by *mohl* vypadat mladě a atraktivně, že při jejím spatření se může jeho tvář rozzářit jako slunce, že by ji proti její vůli mohl přitahovat.

Proto si ulehčeně oddechla, když ho spatřila. Ano, byl mladý a pravděpodobně ještě nedosáhl půl století, ale na to nevypadal

nejlépe. Byl vysoký. Odhadovala ho snad na 185 centimetrů, ale současně příliš hubený a vypadal jako vřeten. Jeho vlasy byly na Aurořana příliš tmavé, oči měl matně hnědé, tvář příliš dlouhou, rty příliš úzké, ústa příliš široká, pleť nevýraznou. Ale co mu skutečně ubíralo mladistvý vzhled, byl jeho přesprálený upjatý a zachmuřený výraz.

Gladia si uvědomila souvislost s historickými romány, které byly na Auroře výstřelkem (všechny romány se bez výjimky odehrávaly na primitivní Zemi, což bylo zvláštní u planety, která Pozemšťany nenáviděla stále víc) a pomyslela si: Vždyť on vypadá jako pravý puritán.

Ulevilo se jí a téměř se usmála. Puritáni byli obvykle popisováni jako padouši a ať už tento Mandamus takovým byl či nikoli, bylo pro ni výhodné ho za něj považovat.

Ale když promluvil, byla Gladia zklamána. Jeho hlas byl jemný a měl výrazný hudební přízvuk (podle předepsaného stereotypu by musel mít přízvuk nosový).

Zeptal se: „Paní Gremionisová?“

Vztáhla ruku s pečlivě povýšeným úsměvem. „Pane Mandame, říkejte mi Gladie, prosím. Každý mi tak říká.“

„Vím, že používáte profesionálně tohoto jména...“

„Používám je vždy. A moje manželství skončilo v přátelském duchu před několika desetiletími.“

„Trvalo dlouho, jak se zdá.“

„Velmi dlouho. Bylo opravdu úspěšné, ale i velké úspěchy mají svůj nevyhnutelný konec.“

„Ach,“ pronesl Mandamus. „Pokračovat za přirozený konec by mohlo změnit úspěch v neúspěch.“

Gladia přikývla a s náznakem úsměvu poznamenala: „Jak moudré na tak mladého člověka.“

Ale nepůjdeme do jídelny? Snídaně je připravena a určitě jsem vás dost zdržela.“

Teprve když se Mandamus otočil a srovnal svůj krok s jejím, uvědomila si Gladia, že ho doprovázejí dva roboti. Pro jakéhokoli Aurořana bylo nemyslitelné jít někam bez robotické družiny, ale dokud nehybně stáli, Aurořané si jich příliš nevšímali.

Gladia se na ně rychle zadívala a zjistila, že jde o nejnovější modely, zjevně dosti drahé. Jejich pseudooděv byl dokonale propracovaný a i když nebyl vytvořen podle jejích návrhů, byl nepochybně prvotřídní. To si musela Gladia i proti své vůli přiznat. Jednou bude muset zjistit, kdo je navrhoval, protože ten styl nepoznávala a možná se setká s novým a nebezpečným konkurentem. Zjistila, že obdivuje styl stejného typu pseudooděvu u obou robotů, třebaže u každého odlišného. Jeden se s druhým nedal splést.

Mandamus její rychlý pohled zachytil a se zarážející přesností odhadl její výraz. (Je inteligentní, pomyslela si Gladia zklamaně.) Řekl: „Exodesign mých robotů navrhl mladý muž v Institutu, který si ještě neudělal jméno. Ale udělá si je, nemyslíte?“

„Určitě,“ přisvědčila Gladia.

Gladia neočekávala žádné obchodní jednání před koncem snídane. Bylo by vrcholem nezdvořilosti mluvit během jídla o čemkoli jiném než o bezvýznamných maličkostech a Gladia hádala, že tohle Mandamus neovládal právě nejlépe. Samozřejmě, bylo tu počasí. Nedávný dešťový přívál, teď už našťestí za nimi, byl předmětem rozhovoru; a také možnost nadcházejícího sucha. Byl tu téměř povinný výraz obdivu k domácnosti hostitelky a Gladia jej přijala se skromností, již zkušenost dodala patřičnou věrohodnost. Neudělala nic, aby jeho napětí uvolnila, ať se snaží bez pomoci.

Nakonec se Mandamovy oči upřely na Daneela, poklidně stojícího ve své kóji ve zdi, a dokázal překonat svůj aurorský nezáměr a všimnout si ho.

„Aha,“ řekl, „tohle je určitě slavný R. Daneel Olivaw. Je zcela nezaměnitelný. Skutečně pozoruhodný exemplář.“

„Vskutku.“

„Teď je váš, že? Fastolfe si to přál?“

„Ano, *doktor* Fastolfe si to přál,“ odušila Gladia s lehkým důrazem.

„Udivuje mě, že výzkum humanoidních robotů v Institutu tak náhle ustal. Přemýšlela jste někdy o tom?“

„Slyšela jsem o tom,“ odvětila Gladia opatrně. (Mohlo mu jít snad o tohle?) „Nemyslím, že bych o tom déle uvažovala.“

„Sociologové se to stále snaží vysvětlit. Jistě, my v Institutu jsme se s tím zklamáním nikdy nesmířili. Připadalo nám to jako přirozený vývoj. Někteří z nás si myslí, že doktor Fastolfe s tím měl něco společného.“

(Teď se už chybě vyhnul, pomyslela si Gladia. Oči se jí zúžily a její nepřátelství zesílilo, když si uvědomila, že k ní zřejmě přišel pro informace, které by mohly starého dobrého Hana očernit.)

Medově odpověděla: „Každý, kdo si to myslí, je blázen. Pokud si to myslíte vy, nehodlám kvůli vám tento výraz měnit.“

„Já *nejsem* jeden z těch, kdo si to myslí, zejména proto, že nevidím, jak by doktor Fastolfe mohl fiasko způsobit.“

„Proč by někdo musel něco dělat? Šlo o to, že je veřejnost nechtěla. Robot, který vypadá jako muž, by mu mohl konkurovat, stejně tak jako robotka podobající se lidské ženě, což ke komfortu rozhodně nepřispívá. Aurořané si tu konkurenci nepřáli. Není třeba hledět dále.“

„Sexuální soupeření?“ pronesl Mandamus klidně.

Na okamžik se Gladiiny oči setkaly s jeho. Věděl snad o její lásce z dávných dob k robotu Janderovi? Záleželo na tom, jestli to věděl?

V jeho výrazu nebylo nic, co by naznačovalo, že ví víc, než prozrazovala jeho slova.

Konečně pronesla: „Konkurence v každém směru. Pokud doktor Fastolfe jakkoli k takovému dojmu přispěl, bylo to jen proto,

že roboti, které navrhl, byli příliš podobni lidem, ale to byl jediný možný způsob.“

„Mám dojem, že vy jste o této záležitosti *přemýšlela*,“ zaútočil Mandamus. „Problém je v tom, že sociologové považují obavy lidí z konkurence s několika roboty za neuspokojivé a zjednodušující vysvětlení. Jen tohle by nestačilo a nejsou tu známky jakékoli averze k robotům tohoto druhu.“

„Sociologie není exaktní věda,“ namítla Gladia.

„Ale ani natolik nepřesná.“

Gladia pokrčila rameny.

Po chvíli Mandamus pokračoval: „V každém případě nám to bránilo v organizaci další kolonizace. Bez humanoidních robotů, kteří by nám dláždili cestu...“

Ještě nebyli úplně po snídani, ale Gladii už bylo jasné, že Mandamus již nedokáže dále hovořit o triviálních věcech. Poznamenala: „Mohli jsme začít sami.“

Tentokrát pokrčil rameny Mandamus. „Příliš obtížné. Kromě toho ti krátce žijící barbari ze Země zaplavili s dovolením vašeho doktora Fastolfa každou planetu v dohledu jako stádo kobyлек.“

„Je stále ještě dost dostupných planet. Jsou jich miliony. A když to oni dokážou...“

„Jistěže to *oni* dokážou,“ pronesl Mandamus s vášnivou prudkostí. „Stojí to lidské životy, ale co to pro *ně* znamená? Ztráta jednoho nebo dvou desetiletí a jich jsou miliardy. Když jich během kolonizace milion zahyne, kdo si toho všimne, komu na tom záleží? Jim ne.“

„Jsem si jistá, že ano.“

„Nesmysl. *Naše* životy jsou delší a tedy cennější a my jsme na sebe přirozeně opatrnější.“

„Takže tu sedíme a neděláme nic jiného, než nadáváme osadníkům ze Země, že jsou ochotni riskovat život a za to získat Galaxii.“

Gladia si neuvědomovala, že s osadníky tak sympatizuje, ale měla chuť Mandamovi oponovat a když hovořila, zákonitě jí připadalo, že její původní pouhý odpor má jistý smysl a mohl by odrážet její city. Kromě toho slyšela Fastolfa říkat podobná slova během posledních let jeho zklamání.

Na Gladiino znamení roboti stůl rychle a pečlivě uklidili. Byli by mohli v jídle pokračovat, ale obsah rozhovoru i celková nálada se k civilizovanému jídlu naprosto nehodily.

Přešli zpět do obývacího pokoje. Jeho roboti je následovali, stejně tak jako Daneel a Giskard, a všichni si našli kóje. (Mandamus se o Giskardovi ani slovem nezmínil, pomyslela si Gladia, ale proč by to měl dělat? Giskard byl vskutku staromódní, ba primitivní a ve srovnání s nádhernými Mandamovými exempláři nebudil žádný zvláštní dojem.)

Gladia se posadila a zkrřížila nohy. Byla si dobře vědoma, že těsné kalhoty zvyšují mladistvý vzhled jejích nohou.

„Mohu znát důvod, proč jste mě chtěl navštívit, doktore Mandame?“ zeptala se, aby věci dále neprotahovala.

Odpověděl: „Mám zvyk žvýkat po jídle zdravotní žvýkačky, abych si zlepšil trávení. Neměla byste námitky?“

Gladia ztuhla pronesla: „Rozptylovalo by mě to.“

(Když nebude moci žvýkat, octne se v nevýhodě. Kromě toho, pomyslela si rozhodně Gladia, ve svém věku by ještě neměl ke zlepšení trávení nic potřebovat.)

Mandamus měl už z náprsní kapsy napůl vytažený podlouhlý balíček. Bez jakékoli známky zklamání jej zasunul zpět a zamumlal: „Jistě.“

„Ptala jsem se vás, doktore Mandame, na důvod, proč jste mě chtěl navštívit?“

„Jsou tu ve skutečnosti dva důvody, paní Gladie. Jeden je osobní, druhý je státní záležitost. Byla byste proti tomu, kdybych začal s osobní záležitostí?“

„Řeknu vám upřímně, doktore Mandame, že si dovedu těžko představit, jaká osobní záležitost by nás mohla spojovat. Vy pracujete v Institutu robotiky, že?“

„Ano.“

„A bylo mi řečeno, že jste blízký Amadirovi.“

„Mám tu čest pracovat s *doktorem* Amadirem,“ odpověděl s lehkým důrazem.

(Vrací mi to, pomyslela si Gladia, ale na to se nechytím.)

Řekla: „Amadiro a já jsme měli příležitost se setkat před dvaceti desetiletími a bylo to setkání velice nepříjemné. Od té doby jsem žádnou příležitost k setkání neměla. A nesetkala bych se ani s vámi, jako s jeho blízkým spolupracovníkem, ale přesvědčili mě, že by ta schůzka mohla být důležitá. Osobní záležitosti by však pro mě neměly mít žádný význam. Nepřejdeme tedy dál ke státním záležitostem?“

Mandamus sklopil oči a jeho tváře zahořely něčím, co mohly být rozpaky. „Dovolte tedy, abych se znovu představil. Jsem Levular Mandamus, váš potomek pátého stupně. Jsem praprapranukem Santirixe a Gladie Gremionisových. A vy jste má praprababička.“

Gladia prudce zamrkala a snažila se nedat najevo své ohromení, které cítila (nepodařilo se jí to zcela). Jistěže měla potomky, proč by tedy tento muž nemohl být jedním z nich?

Přesto se zeptala „Jste si jist?“

„Zcela jist. Nechal jsem si udělat genealogický průzkum. Za nějaký ten rok budu chtít koneckonců sám děti a než to bude možné, je takový průzkum povinný. Pokud vás to zajímá, vzorec mezi námi je M-F-F-M.“

„Vy jste synem syna dcery dcery mého syna?“

„Ano.“

Gladia se na další detaily neptala. Měla jednoho syna a jednu dceru. Byla jim svědomitou matkou, ale přišel čas, kdy si děti

zvolily nezávislý život. Pokud šlo o jejich další potomky, nikdy se o ně v souladu s aurorskými dobrými mravy nezajímala a nezáleželo jí na nich. I když se s jedním z nich setkala, byla natolik vesmířankou, že jí ani teď na něm nezáleželo.

Ta myšlenka ji naprosto uklidnila. Opřela se do křesla a uvolnila se. „No dobře,“ prohlásila. „Jste mým potomkem v pátém stupni. Pokud je toto ona osobní záležitost, o níž chcete mluvit, nepovažuji ji za důležitou.“

„To plně chápu, předkyně. Nechci s vámi probírat samotnou genealogii, jen její základ. Víte, doktor Amadiro o tomto vztahu ví. Alespoň si to myslím.“

„Opravdu? Jak k tomu došlo?“

„Myslím, že si nenápadně zjišťuje genealogii všech, kteří chtějí pracovat v Institutu.“

„Ale proč?“

„Aby přesně zjistil to, co zjistil v mém případě. Není zdaleka důvěřivý.“

„Nerozumím. Pokud jste mým potomkem v pátém stupni, proč by to mělo mít pro něj větší význam než pro mne?“

Mandamus si zamyšleně klouby prstů pravé ruky promnul bradu. „Nemá vás o nic raději než vy jeho, paní Gladie. Jestliže jste byla připravena kvůli němu odmítnout rozmluvu se mnou, může mi on zrovna tak odmítnout povýšení kvůli vám. Bylo by to ještě horší, kdybych byl potomkem doktora Fastolfa, ale ne o moc.“

Gladia se zprudka posadila. Popotáhla nosem a ztuha pronešla: „A co ode mě očekáváte, že udělám? Nemohu prohlásit, že mým potomkem nejste. Mám vydat v hypervizi prohlášení, že mi na vás nezáleží a že vás vydědím? Uspokojí to vašeho Amadira? Pokud ano, musím vás varovat, že to neudělám. Neudělám nic, co by toho člověka mohlo uspokojit. Pokud to znamená, že vás propustí a připraví vás o kariéru kvůli genetickým svazkům, na-

učí vás to alespoň spolupracovat s rozumnějším a méně zálu-
dným člověkem.“

„On mě nepropustí, paní Gladie. Jsem pro něho příliš cenný, pokud mi prominete mou neskromnost. Přesto doufám, že jednoho dne nastoupím na jeho místo vedoucího Institutu, a jsem si jistý, že to nedovolí tak dlouho, dokud mě bude podezírat, že jsem potomkem někoho ještě horšího, než jste vy.“

„Domnívá se snad, že chudák Santirix je horší než já?“

„To rozhodně ne.“ Mandamus zrudl a polkl, ale jeho hlas byl nadále klidný a bezvýrazný. „Nechtěl bych vás urazit, paní, ale rozhodl jsem se, že zjistím pravdu.“

„Jakou pravdu?“

„Jsem vaším potomkem v pátém stupni. To jasně vyplývá z genealogických záznamů. Ale je také možné, že jsem potomkem v pátém stupni nikoli Santirixe Gremionise, ale Pozemšťana Eliáše Baleyho?“

Gladia se vztyčila tak rychle, jako by ji zvedlo nějaké neviditelné silové pole. Neuvědomovala si, že vstala.

To bylo potřetí během dvanácti hodin, co uslyšela zmínku o tom dávno mrtvém Pozemšťanovi, a to od tří různých osob.

Její vlastní hlas jí připadal cizí. „Co tím myslíte?“

Vstal, postoupil o trochu dozadu a odvětil: „Zdá se mi to naprosto jasné. Byl váš syn, můj prapradědeček, výsledkem vašeho pohlavního svazku s Pozemšťanem Eliášem Baleyem? Byl Eliáš Baley otcem vašeho syna? Nevím, jak to jasněji vyjádřit.“

„Jak se odvažujete něco takového naznačovat? Nebo na to vůbec pomyslet?“

„Odvažuji se toho, protože na tom závisí moje kariéra. Zní-li odpověď ano, může být můj profesionální život v troskách. Potřebuji, aby zněla ne, ale nebude-li ničím podložena, nepomůže mi to. Musím doktoru Amadirovi předložit v přiměřený čas patřičný důkaz a ukázat mu, že jeho nesouhlas s mou genealogií

končí u vás. Je mi koneckonců jasné, že to, že nemá rád vás, ba ani doktora Fastolfa, je vskutku ničím ve srovnání se silou jeho nenávisti k Eliášovi Baleymu. Nejde jen o skutečnost, že žil krátkou dobu, i když by mě myšlenka, že jsem zdědil barbarské geny, velmi zneklidnila. Myslím, že kdybych předložil důkaz o tom, že pocházím od jiného Pozemšťana než Eliáše Baleyho, pomínil by to. Ale myšlenka na Eliáše Baleyho – právě na něho – jej přivádí k šílenství. Nevím proč.“

Opakování Eliášova jména vyvolalo v Gladii dojem, že tu před nimi stojí jako živý. Dýchala přerývaně a zhluboka a pociťovala vzrušení při nejlepších vzpomínkách svého života.

„Já vím proč,“ zaútočila. „Protože Eliáš, když bylo vše proti němu, s celou Aurorou proti němu, dokázal přese všechno zničit Amadira právě ve chvíli, když si myslel, že má úspěch zaručen. Eliáš to dokázal s pomocí pouhé inteligence a odvahy. Amadiro se setkal s člověkem, který ho převyšoval, v podobě Pozemšťana, kterým lehkovážně pohrdal; co mu zbývalo, než ho na oplátku marně nenávidět? Eliáš je už víc než šestnáct desetiletí mrtev a Amadiro stále nedokáže zapomenout, nemůže odpustit, nedokáže rozbít řetězy, které vážou jeho nenávist k tomu mrtvému člověku. A já bych Amadira nenechala zapomenout, ani přestat nenávidět, dokud mu to otravuje každičkou chvíli života.“

Mandamus se podivil: „Chápu, že máte důvod, abyste doktoru Amadirovi nepřála nic dobrého, ale proč nechcete přát nic dobrého ani *mně*? Když připustíte, že mým předkem byl Eliáš Baley, bude mě moci doktor Amadiro zničit. Proč byste mu měla poskytovat zbytečně takovou radost, když Baley mým předkem *nebyl*? Tak mi dejte důkaz, že jste mými předky byli vy a Santirix Gremionis, nebo vy a kdokoli jiný kromě Eliáše Baleyho.“

„Vy blázne! Vy idiote! Proč potřebujete důkaz ode mne? Jděte se podívat na historické záznamy. Najdete tam přesnou dobu, po kterou byl Eliáš Baley na Auroře. Najdete tam přesný den, kdy

se narodil můj syn Darrel. Zjistíte, že Darrel byl počat po více než pěti letech, co Eliáš opustil Aururu. Zjistíte rovněž, že Eliáš se na Aururu nikdy nevrátil. No a myslíte si snad, že jsem byla pět let těhotná, že jsem nosila v lůně plod po pět galaktických let?“

„Statisticke údaje znám, paní. A nemyslím si, že jste nosila plod po pět let.“

„Tak proč jste ke mně přišel?“

„Protože je tu ještě něco navíc. Vím a domnívám se, že to dobře ví i doktor Amadiro, že i když se Pozemšťan Eliáš Baley nikdy nevrátil na povrch Aurory, jak říkáte, ocitl se jednou na lodi, která byla asi den na oběžné dráze kolem Aurory. Vím a domnívám se, že to ví i doktor Amadiro, že i když Pozemšťan loď neopustil a neletěl na Aururu, vy jste Aururu opustila a letěla na loď; že jste zůstala na lodi větší část dne; a vím, že k tomu došlo téměř pět let po tom, co byl Pozemšťan na povrchu Aurory, přibližně v době, kdy byl počat váš syn.“

Gladia cítila, jak jí krev mizí z tváří, když slyšela jeho klidná slova. Místnost kolem ní potemněla a zapotácela se.

Cítila náhle kolem sebe jemné sevření silných paží a věděla, že patří Daneelovi. Cítila, jak ji pomalu vtlačuje do křesla.

Slyšela Mandamův hlas jako z velké vzdálenosti.

„Není to pravda, paní?“ ptal se.

Samozřejmě to byla pravda.

2. Předek

5

Vzpomínky! Byly tu vždy, ale obvykle zůstávaly vsкрыtu. A pak někdy důsledkem náhodné asociace náhle vyplávaly na světlo, ostré, barevné, jasné a jako živé.

Byla opět mladá, mladší než ten muž před ní; dosti mladá na to, aby pocítovala tragédii i lásku; s hořkým vyústěním svazku na Solarii s tím, komu poprvé říkala »manžel«. (Ne, neřekne jeho jméno, ani v myšlenkách.)

Ještě bližší jejímu tehdejšímu životu byly měsíce citu s druhým »ne-člověkem« (tak na něj teď v duchu myslela). Dostala Jandera, humanoidního robota, a on se stal skutečně jejím, dokud náhle nezahynul, tak jako její první manžel.

A konečně tu byl Eliáš Baley, který nikdy jejím manželem nebyl, s nímž se setkala pouze dvakrát, v rozmezí dvou let, a vždy na několik hodin v každém z několika dní. Eliáš, jehož tváře se jednou dotkla rukou bez rukavice; tehdy krátce vzplála; jehož nahé tělo později držela v náruči; tehdy konečně trvale zahořela.

A pak třetí manžel, s nímž žila klidně a v míru, platila žitím bez vítězství za život bez neštěstí a pevně hlídaným zapomněním platila za vši úlevu.

Až jednoho dne (nebyla si jistá, který den to tak náhle porušil ty ospale klidné roky) ji požádal o návštěvu Han Fastolfe a došel k ní ze sousedního domu.

Gladia na něj hleděla s jistým znepokojením, protože byl příliš zaměstnán, aby měl čas se věnovat běžným návštěvám. Jen pět let uplynulo od krize, která vynesla Hana jako vůdčího státníka Aurory.

Byl neformálním Předsedou na Auroře a skutečným vůdcem všech planet vesmířanů. Měl tak málo času, aby byl obyčejným člověkem.

Ty roky zanechaly své stopy a bude to tak pokračovat, až smutně zemře, plný zklamání, i když žádnou bitvu neprohrál. Kelden Amadiro, který byl poražen, se těšil pevnému zdraví, jako důkaz, že vítězství s sebou nese větší trest.

Fastolfe byl přes to všechno jemný, trpělivý a nijak si nestěžoval, ale i Gladia, přestože se do politiky nezapojovala a nekonečné boje o moc ji nezajímaly, věděla, že Auroru ovládá jen díky svému trvalému a neutuchajícímu úsilí, které ho připravovalo o vše, co mohlo mít v životě nějakou cenu, a že ho při tom drželo (neboť on se jím řídil) dobro čeho? Aurory? Vesmířanů? Jen nějaký abstraktní pojmem idealizovaného Dobra?

Nevěděla. Vzdala se všech otázek.

Ale to bylo jen pět let po přestálé krizi. Stále působil dojmem mladého a nadějného muže a jeho příjemný obličej byl stále schopen úsměvu.

Řekl jí: „Mám pro vás zprávu, Gladie.“

„Doufám, že příjemnou,“ odpověděla zdvořile.

Přivedl s sebou Daneela. Bylo vidět, že se staré rány hojí, když dokázala na Daneela pohlédnout se skutečnou náklonností a bez jakékoli bolesti, přestože byl kopií jejího drahého Jandera ve všech detailech, i těch bezvýznamných. Mohla s ním mluvit, i když odpovídal hlasem, který byl téměř Janderův. Pět let vyhojilo vřed a umrtvilo bolest.

„To doufám,“ odpověděl Fastolfe a mírně se usmíval. „Je od starého přítele.“

„Je tak příjemné mít staré přátele,“ poznamenala a snažila se nebýt ironická.

„Od Eliáše Baleyho.“

Pět let zmizelo a ucítila ostří a bolest vracejících se vzpomínek.

„Je v pořádku?“ zeptala se napolo přiškrčeným hlasem po půl minutě ohromeného ticha.

„Naprosto v pořádku. A co je ještě důležitější, je nablízku.“

„Nablízku? Na Auroře?“

„Na oběžné dráze kolem Aurory. Ví, že nemůže dostat povolení k přistání, i kdybych mohl použít svého veškerého vlivu, alespoň předpokládám, že to ví. Rád by se s vámi viděl, Gladie. Spojil se se mnou, protože má pocit, že bych vám mohl zařídit návštěvu jeho lodi. Mám dojem, že to dokážu, ale jen pokud si to přejete. Přejete si to?“

„Já – já nevím. Je to příliš nečekané.“

„Tak nečekané?“ Čekal a pak pokračoval. „Upřímně řečeno, Gladie, jak vycházíte se Santirixem?“

Divoce na něho pohlédla, jako by nechápala, proč mění téma rozhovoru; pak pochopila. Řekla: „Vycházíme spolu dobře.“

„Jste šťastná?“

„Nu – nejsem nešťastná.“

„To mi nezní jako nějaká extáze.“

„Jak dlouho může extáze trvat, i kdyby jí byla?“

„Máte v úmyslu mít někdy děti?“

„Ano,“ odpověděla.

„Máte v úmyslu měnit svůj stav?“

Pevně zavrtěla hlavou. „Ještě ne.“

„Pak, má milá, pokud chcete radu od dosti unaveného muže, který se cítí nepříjemně starý, odmítněte to pozvání. Vzpomínám si na to málo, co jste mi řekla, když Baley opustil Auroru, a po pravdě řečeno dokázal jsem si vyvodit víc, než si možná myslíte. Když ho uvidíte, může to být pro vás zklamání, místo aby se pro-

hloubil a znovu oživil starý lesk; a když nebudete zklamána, bude to ještě horší, protože se naruší dosti křehký svazek a vy to už nedokážete napravit.“

Gladia, která uvažovala zhruba stejně, potřebovala jen vyjádření tohoto návrhu slovy, aby ho mohla odmítnout.

Namítla však: „Ne, Hane, já ho *musím* vidět, ale bojím se být sama. Šel byste se mnou?“

Fastolfe se unaveně usmál. „Nebyl jsem pozván, Gladie. A kdyby mě pozvali, musel bych v každém případě odmítnout. V Radě probíhá důležité hlasování. Státní záležitosti, rozumíte, a já tam nemohu chybět.“

„Chudáku Hane!“

„To opravdu. Ale sama tam jít nemůžete. Pokud vím, neumíte řídit loď.“

„Ach! No, já jsem myslela, že mě vezme...“

„Obchodní loď?“ Fastolfe zavrtěl hlavou. „To je naprosto vyloučeno. Abyste veřejně navštívila loď ze Země, což by bylo při použití obchodní lodi nevyhnutelné, potřebovala byste zvláštní povolení a to by zabralo celé týdny. Pokud tam nechcete jít, Gladie, nemusíte to stavět, jako že ho nechcete vidět. Kdyby měla ta procedura trvat týdny, určitě by nemohl tak dlouho čekat.“

„Ale já ho *chci* vidět,“ pronesla už rozhodně Gladia.

„V tom případě si můžete vzít mou soukromou loď a Daneel vás tam odveze. Umí si velmi dobře poradit s řízením a chce vidět Baileyho stejně jako vy. Prostě o té cestě nebude s nikým mluvit.“

„To ale budete mít potíže, Hane.“

„Třeba to nikdo nezjistí, aspoň zdánlivě. A když bude někdo dělat potíže, budu si s tím muset prostě poradit.“

Gladia na okamžik zamyšleně sklonila hlavu a pak řekla: „Pokud nemáte námítky, chci být sobecká a riskovat, že budete mít potíže, Hane. Chci se tam vydat.“

„Pak se tam vydáte.“

5a

Byla to malá loď, menší, než si Gladia představovala; svým způsobem útulná, ale zároveň zneklidňující. Koneckonců byla dost malá, takže v ní nebylo zařízení na umělou gravitaci a pocit beztlíže, který ji neustále pobízel k zábavné gymnastice, jí trvale připomínal, že je v nenormálním prostředí.

Byla vesmířankou. Na padesáti planetách žilo přes pět miliard vesmířanů a všichni byli na toto jméno hrdi. Ale kolik z těch, kdo se nazývali vesmířany, byli skuteční vesmírní cestovatelé? Velmi málo. Možná osmdesát procent z nich nikdy neopustilo svou rodnou planetu. I těch zbývajících dvacet procent sotva cestovalo ve vesmíru více než dvakrát nebo třikrát.

Jistě, ani ona sama nebyla doslova vesmířankou, pomyslela si chmurně. Jednou (jednou!) cestovala ve vesmíru, to bylo ze Solarie na Auroru před sedmi lety. Teď letěla do vesmíru podruhé, na malé soukromé kosmické jachtě, na krátký výlet mimo atmosféru, na ubohých sto tisíc kilometrů, s jednou další osobou (ani ne osobou), která jí měla dělat společnost.

Opět pohlédla na Daneela v pilotní kabině. Viděla ho jen část, jak seděl u řízení.

Nikdy nikde nebyla jen s jedním robotem na dosah. Na Solarii jich byly k dispozici vždy stovky, ne, tisíce. Na Auroře jich byly běžně tucty, když ne dvacítky.

A tady byl jen jeden.

Řekla: „Daneeli!“

Nepřipustil, aby se jeho pozornost odpoutala od řízení. „Ano, paní Gladie?“

„Máš radost, že opět uvidíš Eliáše Baleyho?“

„Nejsem si jist, paní Gladie, jak nejlépe svůj vnitřní stav popsat. Může odpovídat tomu, co by lidská bytost popsala jako mít radost.“

„Ale musíš něco cítit.“

„Mám pocit, jako bych se dokázal rozhodovat rychleji než obyčejně; mé odpovědi jako by přicházely rychleji; připadá mi, že mé pohyby vyžadují méně energie. Celkově bych to mohl vykládat jako příjemný stav. Alespoň to tak říkají lidé a popsals bych to jako stav podobný tomu, který nyní cítím.“

Gladia se zeptala: „Ale co kdybych řekla, že se s ním chci setkat sama?“

„Pak to bude třeba zařídit.“

„I kdyby to znamenalo, že ty ho neuvidíš?“

„Ano, paní.“

„Necítil bys zklamání? Chci říct, neměl bys pocit opačný tomu, který máš teď? Rozhodoval by ses pomaleji, odpovědi by přicházely méně rychle, tvé pohyby by vyžadovaly víc energie a tak dále?“

„Ne, paní Gladie, protože mám příjemný pocit, když plním vaše rozkazy.“

„Tvůj vlastní příjemný pocit, to je Třetí zákon a plnění mých rozkazů je Druhý zákon, který má přednost. Je to tak?“

„Ano, paní.“

Gladia bojovala s vlastní zvědavostí. Nikdy by ji nenapadlo ptát se na takové věci obyčejného robota. Robot je jen stroj. Ale na Daneela nedokázala myslet jako na stroj, tak jako nedokázala myslet před pěti lety na Jandera jako na stroj. Ale u Jandera to byl jen žár vášně a ten zmizel s Janderem. Přes veškerou podobnost s tím druhým nemohl Daneel znovu vznítit vyhaslý popel. U něho byl prostor pro intelektuální zvědavost.

„Nevadí ti, Daneeli,“ otázala se, „že jsi takto vázán Zákony?“

„Nedovedu si představit nic jiného, paní.“

„Celý život mě vázaly zákony přitažlivosti, i při mé minulé cestě kosmickou lodí, ale umím si představit, že bych jimi *nebyla* vázána. A teď jimi skutečně vázána *nejsem*.“

„A líbí se vám to, paní?“

„Svým způsobem ano.“

„Cítíte se nejistě?“

„Svým způsobem i to.“

„Někdy, paní, když si pomyslím, že lidské bytosti nejsou vázány Zákony, cítím se nejistě.“

„Proč, Daneeli? Zkusil sis někdy rozebrat, proč by myšlenka existence bez Zákonů v tobě měla vyvolávat pocit nejistoty?“

Daneel chvíli mlčel. Pak řekl: „Zkoušel jsem to, paní, ale nemyslím, že bych o takových věcech uvažoval, nebýt mých krátkých styků s Eliášem Baleym. On měl způsob...“

„Ano, já vím,“ přerušila ho. „On o všem uvažoval. Byl v něm jakýsi neklid, který ho neustále nutil klást všem otázky.“

„Tak mi to připadalo. A já bych byl rád jako on a také kladl otázky. Proto jsem si položil otázku, jaká by byla existence bez Zákonů, a zjistil jsem, že si ji nedovedu představit, kromě toho, že by to bylo něco, jako být člověkem, a pocítil jsem nejistotu. A zeptal jsem se, tak jako vy se ptáte mě, proč bych měl pociťovat nejistotu.“

„A co sis odpověděl?“

Daneel odušil: „Po dlouhé době jsem dospěl k závěru, že Tři zákony určují způsob chování mých pozitronových drah. Zákony vždy a při všech stimulech řídí směr a intenzitu pozitronových proudů v těchto drahách, takže vždycky vím, co mám udělat. Ale stupeň znalostí o tom, co musím udělat, není vždy stejný. Někdy musím dělat to, co musím, pod menší kontrolou než jindy. Vždycky jsem si všiml, že čím je pozitronomotrický potenciál nižší, tím menší je jistota o nutnosti určitého jednání. A čím jsem jistotě vzdálenější, tím silnější je nepříjemný pocit. Rozhodnout se k jednání během milisekundy spíše než v jedné nanosekundě je pocit, který bych nerad protahoval.“

A pak jsem si pomyslel, paní, co kdybych byl zcela prost zákonů, jako jsou lidé? Co kdybych se nedokázal jasně rozhodnout, jakou

odpověď dát na určitý sled okolností? To by bylo nesnesitelné a já o tom nerad mluvím.“

Gladia namítla. „Ale teď o tom mluvíš, Daneeli. Teď právě na to myslíš.“

„Jen kvůli své spolupráci s kolegou Eliášem, paní. Pozoroval jsem ho v podmínkách, kdy se za určitých okolností nedokázal rozhodnout vzhledem ke zvláštní povaze problémů, které měl vyřešit. V důsledku toho měl zjevně nepříjemné pocity a já je měl kvůli němu rovněž, protože jsem nemohl udělat nic, čím bych mohl jeho situaci usnadnit. Je možné, že jsem pochytil jen něco málo z toho, co on tehdy cítil. Kdybych byl pochytil více a lépe chápal důsledky jeho neschopnosti dospět k rozhodnutí, mohl jsem...“ Zaváhal.

„Přestat fungovat? Znehybnět?“ ptala se Gladia a krátce si s bolestí vzpomněla na Jandera.

„Ano, paní. To, že jsem nepochopil, může být způsobeno vestavěným ochranným zařízením proti poškození mého pozitivního mozku. Ale navíc jsem si všiml, že i když bylo pro kolegu Eliáše bolestné, že se nedokáže rozhodnout, nadále se snažil svůj problém vyřešit. Velmi jsem ho za to obdivoval.“

„Ty jsi tedy opravdu schopen obdivu?“

Daneel vážně pronesl: „Používám toho slova tak, jak jsem ho slyšel používat lidské bytosti. Neznám ten správný výraz pro vyjádření reakce, kterou ve mně kolega Eliáš takovým jednáním vyvolával.“

Gladia přikývla a podotkla: „A přesto existují pravidla, která řídí i jednání lidí; některé instinkty, pudy i výsledek učení.“

„To si myslí přítel Giskard, paní.“

„I teď?“

„Avšak zjistil, že jsou příliš komplikované, aby je mohl analyzovat. Uvažuje, zda by někdy mohl být vytvořen systém analýzy lidského chování v matematických detailech a z toho vyvozeny závazné Zákony, které by vyjádřily pravidla tohoto chování.“

„O tom pochybuji,“ namítla Gladia.

„Ani přítel Giskard není v tomto směru optimistický. Domnívá se, že to potrvá dlouhou dobu, než bude takový systém vytvořen.“

„Řekla bych, že *velmi* dlouhou dobu.“

„A teď,“ upozornil Daneel, „se blížíme k pozemské lodi a musíme provést spojovací manévr, který není jednoduchý.“

5b

Gladii připadalo, že spojovací manévr trval déle, než vlastní let na oběžnou dráhu k pozemské lodi.

Daneel zůstal po celou dobu klidný (nemohl ovšem dělat nic jiného) a ujistil ji, že všechny lidské lodě se mohou spojit, bez ohledu na různou velikost a design.

„Jako lidé,“ poznamenala Gladia a přiměla se k úsměvu, ale Daneel na to nereagoval. Soustředil se na jemné ovládání lodi. Spojení snad bylo vždycky možné, ale ne jednoduché, jak se zdálo.

Gladia se cítila stále nejistější. Pozemšťané žili krátce a stárli rychle. Už pět let uplynulo od doby, kdy viděla Eliáše. Nakolik zestár! Jak bude vypadat? Dokáže se ona ubránit šoku nebo hrůze, až uvidí, jak se změnil?

Ať bude vypadat jakkoli, bude to stále Eliáš a její vděčnost k němu neznala hranic.

Tohle to tedy bylo? Vděčnost?

Povšimla si, že má ruce pevně sepaté, až ji bolely paže. Jen silou vůle se přiměla k uvolnění.

Poznala, když skončil spojovací manévr. Pozemská loď byla dost velká, aby měla vlastní generátor pseudogravitace a v okamžiku spojení se pole rozšířilo na celou jachtu. Nastala malá rotace, jak se směr k podlaze skutečně stal „dolů“ a Gladia pocítila

lehkou nevolnost, jak se o dva palce propadla. Kolena se jí podlomila při nárazu dolů a upadla na zeď.

Trochu nemotorně se zvedla a sama na sebe se zlobila, že předem nepočítala se změnou a nebyla na ni připravena.

Daneel hlásil zcela zbytečně: „Spojovací manévr ukončen, paní Gladie. Kolega Eliáš prosí o povolení vstoupit na palubu.“

„Samozřejmě, Daneeli.“

Ozvalo se zahučení a část stěny se rozestoupila. Dovnitř prošla shrbená postava, stěna se za ní stáhla a zavřela.

Postava se napřímila a Gladia zašeptala: „Eliáši!“ Zmocnila se jí radost a úleva. Připadalo jí, že mu trochu zešedivěly vlasy, ale jinak to byl Eliáš. Nebylo vidět žádnou významnější změnu, stárnutí se koneckonců tolik neprojevalo.

Usmál se na ni a na okamžik jako by ji hltal očima. Pak zvedl ukazovák, jako by chtěl říci »počkejte« a přešel k Daneelovi.

„Daneeli!“ Uchopil robota za ramena a zatřásl jím. „Nezměnil jste se. U Jehovábela! Vy jste konstantou ve všech našich životech.“

„Je příjemné vás vidět, kolego Eliáši.“

„Rád slyším, že mi zas někdo říká kolega, a přál bych si, aby tomu tak bylo. To je popáté, co tě vidím, ale poprvé, kdy nemám žádný problém, který bych musel vyřešit. Nejsem už ani inspektorem. Předložil jsem rezignaci a teď jsem osadníkem na jedné z těch nových planet. Pověz mi, Daneeli, proč jsi nepřiletěl s doktorem Fastolfem, když před třemi lety navštívil Zemi?“

„Tak znělo rozhodnutí doktora Fastolfa. Vzal si s sebou Gisarda.“

„Byl jsem zklamán, Daneeli.“

„Bylo by příjemné vás vidět, kolego Eliáši, ale doktor Fastolfe mi pak řekl, že cesta byla velmi úspěšná, takže jeho rozhodnutí bylo možná správné.“

„Byla úspěšná, Daneeli. Před tou návštěvou se vládě Země nechtělo v té záležitosti Osídlování spolupracovat, ale teď celá pla-

neta tepe a vře a miliony lidí chtějí jít. Nemáme pro ně všechny lodě, ani s pomocí Aurory, a nemáme dost planet, aby je všechny přijaly, protože každou z nich je třeba uzpůsobit. Žádná nemůže hostit lidské osadníky bez potřebných změn. Ta, na kterou odlétám, má málo volného kyslíku a budeme muset žít po celou generaci ve městech pod kopulemi, než se pozemská vegetace rozšíří po celé planetě.“ Jeho oči se stále častěji stáčely ke Gladii, která klidně seděla a usmívala se.

Daneel odpověděl: „To lze očekávat. Z toho, co jsem se o lidské historii dozvěděl, prošly i planety vesmíranů etapou terraformace.“

„To určitě! A díky této zkušenosti lze nyní tento proces provádět rychleji. Ale nemohl bys na chvíli zůstat v pilotní kabině, Daneeli? Musím si promluvit s Gladií.“

„Jistě, kolego Eliáši.“

Daneel prošel obloukovitým průchodem do pilotní kabiny a Baley pohlédl tázavě na Gladii a udělal postranní pohyb rukou.

Dokonale pochopila, prošla místností a dotkla se knoflíku, který bez hluku zablokoval průchod. Byli po všech stránkách sami.

Baley vztáhl ruce. „Gladié!“

Vzala je do svých a ani na okamžik nepomyslela na to, že na nich nemá rukavice. Řekla: „Kdyby s námi Daneel zůstal, nepřekážel by nám.“

„Fyzicky ne. Ale *psychologicky!*“ Baley se smutně usmál a pokračoval: „Odpusť mi, Gladié. Musel jsem nejdřív mluvit s Daneelem.“

„Znal jsi ho déle,“ hlesla tiše. „Má přednost.“

„Nemá, ale nemůže se bránit. Pokud se na mě zlobíš, můžeš mě praštit do oka, jestli chceš. Daneel nemůže. Mohu ho ignorovat, odeslat ho pryč, jednat s ním, jako by byl obyčejný robot, a on by musel uposlechnout a být stále tím věrným partnerem, který si nikdy nestěžuje.“

„Faktem je, že on je *opravdu* robot, Eliáši.“

„Pro mě nikdy, Gladie. Rozumově si uvědomuji, že je robot a nemá city jako mají lidé, ale srdcem ho považuji za člověka a musím s ním tak jednat. Požádal bych doktora Fastolfa, aby mi dovolil vzít Daneela s sebou, ale na nových osadnických planetách nejsou žádní roboti povoleni.“

„Chtěl bys vzít s sebou *mě*, Eliáši?“

„Ani žádní vesmířani.“

„Připadá mi, že vy Pozemšťané jste stejně netolerantní jako my vesmířané.“

Eliáš pochmurně přikývl. „Šílenství na obou stranách. Ale i kdyby ho nebylo, nevzal bych tě s sebou. Nedokázala bys tam žít a nikdy bych si nebyl jistý, jestli by tvé imunitní systémy fungovaly. Báł bych se, že buď rychle zemřeš na následky nějaké nepatrné infekce, nebo že budeš žít příliš dlouho a vidět umírat celé generace. Opuště mi, Gladie.“

„A co, drahý Eliáši?“

„Tohle.“ Vztáhl ruce dlaněmi vzhůru. „Že jsem tě chtěl vidět.“

„Ale já jsem tomu ráda. Já jsem chtěla vidět tebe.“

Řekl: „Já vím. Snažil jsem se s tebou nasetkat, ale pomyšlení, že jsem ve vesmíru a neměl bych se zastavit na Auroře, mě přímo drásalo. A přesto to není dobré, Gladie. Je to jen další loučení a i to mě bude rozdírat. Proto jsem ti nikdy nenapsal; proto jsem se nikdy nepokusil zavolat ti hyperfonem. Určitě ses divila proč.“

„Vlastně ne. Souhlasím, že by to nebylo k ničemu. Všechno by bylo ještě mnohem těžší. Ale přesto jsem ti mnohokrát psala.“

„Ty jsi mi psala? Nikdy jsem nedostal ani jediný dopis.“

„Nikdy jsem žádný neposlala. Když jsem je napsala, zničila jsem je.“

„Ale proč?“

„Protože z Aurory nelze poslat soukromý dopis na Zemi, aniž by prošel rukama cenzora, a ani jeden dopis nebyl takový, který

bych nechala cenzorovi k prohlížení. Kdybys mi poslal dopisy, ujišťuji tě, že žádný z nich by se ke mně nedostal, ať by byly jakkoli nevinné. Myslela jsem si, že právě proto žádné dopisy nedostávám. Teď vím, že sis nebyl vědom skutečné situace. Jsem nesmírně ráda, že jsi nebyl tak pošetilý, abys zůstal se mnou nadále ve styku. Byl by sis mylně vyložil, že na tvé dopisy neodpovídám.“

Baley na ni zíral. „Jak to, že tě vidím teď?“

„Ujišťuji tě, že to není legální. Používám soukromou loď doktora Fastolfa, takže jsem pronikla vnější stráží, aniž by mě obtěžovali. Kdyby tato loď nepatřila doktoru Fastolfovi, zastavili by mě a poslali zpět. Domnívala jsem se, že víš i tohle a proto ses spojil s doktorem Fastolfem, místo abys volal přímo mě.“

„Nevěděl jsem nic. Seděl jsem tady v blahé nevědomosti, která mi zaručovala bezpečnost. Neznal jsem ani správné číslo hyperfonu, abych tě mohl zavolat přímo, a nemohl jsem si dovolit obtíže spojené s vyhledáváním tvého čísla na Zemi. Soukromě to nešlo a po celé Galaxii už bylo tak dost komentářů o nás dvou díky tomu stupidnímu hyperdramatu, které pustili po Solarii do hypervize. Jinak bych to určitě zkusil, věř mi. Měl jsem ale číslo doktora Fastolfa a když jsem se ocitl na oběžné dráze kolem Aurory, hned jsem se s ním spojil.“

„V každém případě jsme tady.“ Sedla si na okraj své palandy a vztáhla ruce.

Baley je vzal do svých a chtěl si sednout na židličku, kterou posunul k ní, ale ona ho naléhavě postrčila k palandě. Sedl si vedle ní.

Neobratně se zeptal: „Jak se máš ty, Gladie?“

„Velmi dobře. A ty, Eliáši?“

„Začínám stárnout. Právě před třemi týdny jsem oslavil své padesáté narozeniny.“

„Padesát není...“ zarazila se.